

LIBRIS

We know
books

TEOSOFIA, ULTIMUL RĂSPUNS

Intrând într-o Nouă Eră

EUGEN MATZOTA

Membru al Societății Teosofice, Adyar, India

Ediția a V-a

2025

Prima ediție în limba română

Traducere din limba engleză

THEOSOPHY, THE FINAL ANSWER, Stepping into a New Age

CreateSpace, a DBA of On-Demand Publishing, LLC, 2017

TEOSOFIA, ULTIMUL RĂSPUNS, Intrând într-o Nouă Eră

De Eugen MATZOTA

Membru al Societății Teosofice din Adyar, India

Copyright 2017 Eugen MATZOTA

Toate drepturile rezervate.

~~~~~  
Judecătorilor mei, din trecut și viitor, prin urmare -- fie că sunt critici literari serioși, sau acei derviși din literatură care urlă și care judecă o carte în funcție de popularitate sau de lipsa de popularitate a numelui autorului, care, abia uitându-se la conținutul său, fixați cum ar fi bacilii letali pe cele mai slabe puncte ale corpului -- n-am nimic să le spun.

— HP Blavatsky, *Doctrina Secretă*  
~~~~~

CUPRINS

CUPRINS	5
ÎNAINTE DE TOATE	9
PRIMUL VAL	11
ÎNAPOI LA ORIGINI	13
Înțelepciunea Divină	15
Teosofia înainte Blavatsky	16
Contextul spiritualist	17
Globalizare și Teosofie	18
Întoarcerea spiritualismului	18
Nevoia de Teosofie	19
ȘTIINȚE OCULTE	25

Științe clasice și oculte	27
Salvarea aparențelor	29
De ce sunt științele oculte diferite?	31
Teosofie și știință	33

ȘTIINȚA, ATOTPUTERNICA ȘTIINȚĂ ... 39

Știința și lumea noastră	41
Știința și oamenii de știință	43

AL DOILEA VAL _____ 47

REVENIREA _____ 49

Un moment in timp	51
Prima carte – "Isis dezvăluită"	52
Doctrina Secretă	54

SOCIETATEA TEOSOFICĂ _____ 57

Scurtă istorie	59
Cronologie selectivă	60
Obiectele Societății Teosofice	63
Teosofii, oameni ca noi	63
Emblema Societății Teosofice	65

TEOSOFI FAIMOȘI _____ 73

O femeie extraordinară	75
Blavatsky, spion rus?	77

CE ESTE, DE FAPT, TEOSOFIA? _____ 81

Învățăături teosofice	83
Fraternitate universală	85
Evoluție	86
Esența învățăturilor teosofice	87
Obiectele Teosofiei	88

BLAVATSKY ȘI HITLER _____ 93

Contextul	95
Mișcarea populară (Völkische Bewegung)	97
Societatea Thule	99

TEOSOFIE ȘI ANTROPOSOFIE _____ 103

Contextul	105
Câteva cuvinte despre Rudolf Steiner	107
Steiner și antroposofia sa	108

NAZIȘTII, TEOSOFIA ȘI ANTROPOSOFIA _____ 115

Naziștii urau Teosofia și gata!	117
Zvastica	119
Teosofie și Ariosoție	120
Cine l-a influențat pe Hitler?	121
Până la urmă, a fost Hitler influențat de Teosofie?	123

AL TREILEA VAL _____ 127

LUMEA DE DUPĂ RĂZBOI _____ 129

Națiunile Unite și obiectele Societății Teosofice	131
Teosofia și lumea de după Al Doilea Război Mondial	133
Sunt toate religiile la fel?	133
Este Teosofia un fel de nouă religie?	134

NEW AGE _____ 137

Contextul	139
New Age, Noua Eră, Noua Ordine?	141
Mai adânc în acest New Age	143
Noua Eră a Vărsătorului	145
Trăim, oare, în Era Vărsătorului?	146
Oamenii New Age	148
Rock&Roll – o stare de spirit	149

Muzica — cea mai divină și spirituală dintre arte	150
Stairway to Heaven - o profecție New Age?	151

SFÂRȘIT? _____ 157

Cine pe cine a influențat?	159
Ce face Societatea Teosofică azi	161
Sfârșitul drumului	162

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ _____ 163

CĂRȚI	163
WEB	164

ÎNAINTE DE TOATE

Subiectul abordat de această carte poate părea intimidant la prima vedere, din moment ce Teosofie sună atât misterios și pretențios pentru cei mai mulți dintre cititori. Din fericire, abordarea personală a lui Eugen Matzota este elegantă, deși pedantă, și textul devine în întregime abordabil.

Teosofia face o punte între esoterismul occidental și cel oriental, aducând o structură de filosofii oculte și mistice care susțin că învățăturile din Antichitate ne-ar putea oferi o cale pentru mântuire și iluminare. Abia cunoscută în cele mai multe zone ale lumii, a devenit populară datorită implicării membrilor Societății Teosofice în răspândirea în Occident a unor versiuni adaptate ale modernismului budist și în mișcarea de independență indiană, mai târziu. Pe lângă trecerea în revistă a celor trei valuri ale Teosofiei, un accent important se pune pe ultimul val și anume pe contribuția ei la ascensiunea mișcării New Age.

Pe scurt, autorul se străduiește să ne introducă în această problematică, explicând geneza Teosofiei, similitudinile și diferențele dintre învățăturile referențiale ale teosofiei anterioare și aspectul modern al acesteia, insistând asupra ideilor legate de HP Blavatsky și Societatea Teosofică. Se pune accent pe analiza universului, a umanității și Divinității, precum și a efectelor reciproce. Treptat, accentul este îndreptat spre contextul social, cultural și spiritual al anilor 1950-60, unde se analizează cauzele și modalitățile pătrunderii conceptelor Societății Teosofice în mișcarea New Age. Sunt aduse dovezi ale faptului că Societatea Teosofică a fost nu doar principalul factor de diseminare a literaturii oculte în țările occidentale pe tot parcursul secolului

ÎNAPOI LA ORIGINI

.....
*Doctrina Secretă era religia universal răspândită în lumea antică și
preistorică.*

— HP Blavatsky, *Doctrina Secretă* , Vol. 1, p. XXXIV
.....

.....
Teosofie este Înțelepciune Divină sau Știință.

— HP Blavatsky, *Cheia Teosofiei*, Sect. 1
.....

Trebuie să facem diferența dintre două concepte: *Înțelepciunea Divină*, (Teosofia) și *Genealogia zeilor*, (Theogonia).

În acest context, cuvântul *Theos* înseamnă una dintre ființele divine, desigur un zeu, dar nu *Dumnezeu* în sensul pe care-l atașăm azi termenului. De aceea, nu poate fi *Înțelepciunea lui Dumnezeu*, cum traduc unii, ci *Înțelepciunea Divină*, ca aceea pe care o aveau zeii. Termenul are mii de ani vechime, motiv pentru care se folosește și termenul *Înțelepciune Antică*.

„Înțelepciunea Divină,” (Theosophia) sau Înțelepciunea zeilor, ca (theogonia), genealogia zeilor.

Cuvântul theos înseamnă zeu în greacă, una dintre ființele divine, cu siguranță nu „Dumnezeu” în sensul atașat în zilele noastre termenului.

De aceea, nu este „Înțelepciunea lui Dumnezeu,” cum traduc unii, ci Înțelepciunea Divină așa cum o aveau zeii. Termenul e vechi de multe mii de ani.¹

Aceasta este definiția dată de Contesa Helena Petrovna Blavatsky (H.P.B.), cea care a adus strălucire unui foarte vechi cuvânt, *Teosofie*, în cartea sa *Cheia Teosofiei (The Key to Theosophy)*.

Am putea defini Teosofia ca pe un set de adevăruri eterne care stau la baza tuturor religiilor.

Teosofia înainte Blavatsky

Redând umanității învățăturile pierdute ale Antichității, ȘTIINȚA SUFLETULUI, Teosofia aduce la lumină scrierile sacre ale tuturor religiilor, arătând semnificația lor esoterică, justificându-le în fața rațiunii și a intuiției.

Teosofia este adevărul aflat la baza tuturor religiilor, *Gnoza*² creștinilor, *Sufismul*³ mahomedanilor sau *Brahma-Vidya*⁴ a hindușilor.

Teosofia are două principii de bază: imanența lui Dumnezeu și, ca un corolar la acest adevăr suprem, fraternitatea și solidaritate umană.

Dumnezeu e pretutindeni, e în toate.

Spiritul care se găsește în tot, de la atom la Arhanghel, e viața eternă, este El, Acela, e Dumnezeu.

Termenul *Teosofie* e menționat în Neo-Platonism, de *Porphyry din Tyr*⁵, în *De Abstinencia* (4.9), care se referă la Teosofia greacă și caldeeană. Mai târziu, la mijlocul primului mileniu D.C., *Pseudo-Dionysius Areopagitul*⁶ folosește termenul Teosofie în *Theologia Mystica*. *Origen Adamantius*⁷, un mare teosof, notează că

în Biblie șarpele dă Evei fructul știind dinainte că-l va primi și aceasta înseamnă că înclinarea către păcat există în om, doar pentru că este om.

În secolul XVIII, termenul este legat de nume ca *Paracelsus*⁸ sau *Cornelius Agrippa*⁹ și *Jackob Böhme*¹⁰, un pantofar din Görlitz, Germania, care i-a influențat pe *Schelling* și *Emanuel Swedenborg*.

Böhme a avut din copilărie mai multe viziuni și momente de inspirație divină.

Una dintre cele mai importante lucrări ale sale este *Mysterium Magnum*, despre viață spirituală și libertate, bun și rău.

Contextul spiritualist

În *Știința magiei*¹¹, HP Blavatsky spune:

Exercitarea puterii magice este exercitarea puterilor naturale, dar SUPERIOR funcțiilor ordinare ale Naturii.

Pericolul real al scăpării de sub control al unor forțe prea puțin cunoscute, studiate superficial, există în orice încercare de folosire a spiritualismului de către cei ce nu sunt pregătiți și poate avea efecte nu doar impredictibile, ci și foarte grave.

Spiritualismul în mâinile unui adept devine Magie, pentru că este învățat în arta amestecării la un loc a legilor Universului, fără a încălca vreuna dintre ele și deci să violeze Natura.

În mâinile unui medium experimentat, Spiritualismul devine VRĂJITORIE INCONȘTIENȚĂ; pentru că, lăsându-se pe sine să devină o unealtă fără ajutor a unor diferite spirite, [...] deschide, fără să știe, o poartă de comunicare dintre două lumi, prin care apar forțele oarbe ale Naturii pândind în lumina astrală, ca și spiritele bune și rele.¹²

Globalizare și Teosofie

Globalizarea nu este așa de nouă precum am fi crezut. Oamenii au interacționat de-a lungul ultimelor mii de ani, chiar dacă acest lucru s-a întâmplat cu ocazia cuceririlor, cum a făcut Alexandru cel Mare.

Cu sute de ani în urmă, mari exploratori ca Magelan sau Columb au arătat că *Lumea Veche* era mult mai mică decât cea de peste mări și oceane. *Drumul mătăsii* unea Asia și Europa, aducând mai aproape cultura orientală.

O dată cu mișcarea aproape globală de mărfuri și oameni, noi idei venind dinspre noile teritorii apăreau și se răspândeau în Europa. Printre aceste idei erau cele din China și, desigur, din India.

Întoarcerea spiritualismului

În contextul mai larg de detașare de Evul Mediu Întunecat, secolul XIX este momentul răspândirii spiritualismului, mai ales în

SUA. În plus față de ședințele obișnuite de spiritism, cu tot felul de apariții de forme eterice, există multe școli oculte și magice și, practic peste noapte, întâlnirile spirituale în care este implicat și colonelul *Olcott*, fondator al Societății Teosofice (T.S).

Una dintre aceste școli este menționată în *Mahatma Letters*¹³. Maestrul KH¹⁴ spune că a fost dezamăgit când a vizitat-o. Ar fi interesant să abordăm problema scrisorilor trimise de *Mahatma*¹⁵ lui A. P. Sinnett, editor al gazetei *The Pioneer* și așa vom și face, dar mai târziu.

Acești înțelepți, cum spune H.P.B., erau ghizii săi și inspirația pentru *Isis dezvăluită* și *Doctrina Secretă*.

Nevoia de Teosofie

Ca să înțelegem apariția Societății Teosofice, trebuie să vedem întâi care este contextul de dezvoltare a culturii și educației în acele timpuri. Progresul fără precedent al științei era într-un puternic contrast cu religia, care a menținut aceleași tradiții de circa 2000 de ani și nimic nou nu s-a întâmplat și nici nu putea să se întâmple, deoarece totul trebuia să fie conform cu Biblia.

De aceea, se părea că noile descoperiri nu mai sunt în armonie cu vechile tradiții.

Până atunci, omul își avea propriul său loc, cu sistemul său de valori, definit de răsplata acțiunilor sale, chiar și în lumea de dincolo de imaginație.

Unde mai era loc pentru el într-o lume schimbată radical de Copernic și Galilei? Știința ajunsese la cele mai mici particule din plante, animale și oameni, dar unde era sufletul?

O anecdotă despre *Laplace*, un ateu înverșunat, ar putea aduce lumină referitor la locul ocupat de știință și de reprezentanții săi, undeva sus, sus de tot, deasupra oricărei alte viziuni asupra lumii.

Sosind în audiență la Napoleon, spre a-i aduce ca omagiu un exemplar din noua sa carte, *Laplace* e întrebat de Împărat:

„M. Laplace, mi-au spus c-ați scris această carte mare despre sistemul universului, și nici măcar n-ați menționat Creatorul său.

Laplace, care, chiar fiind cel mai subtil dintre politicieni, era rigid ca un martir la fiecare punct al filosofiei sale, s-a ridicat și a răspuns răspicat „Nu aveam nevoie de această ipoteză.”

Napoleon, foarte amuzat, i-a spus acest răspuns lui Lagrange, care a exclamat, „Ah, e o ipoteză frumoasă; explică multe lucruri”.¹⁶

La urma urmei, chiar am putea să-l înțelegem pe Laplace. Cu uneltele pe care le avea la dispoziție, Laplace nu putea face decât câteva observații asupra lumii materiale exterioare. N-ar fi putut percepe lumea spirituală, deci, foarte simplu, n-ar fi putut afla divinul.

De aceea, Dumnezeu nu exista pentru Laplace!

Totuși, știința secolului XIX a ajuns să descifreze scrierile Egiptului antic, ale Asiriei și Babilonului, ca și ale altor popoare care au făcut istorie în Antichitate, pavând drumul către o nouă viziune despre strămoși, precum și vechile concepte ale umanității.

S-a descoperit că omul antic nu era nici pe departe un ignorant, ci un om rafinat și profund.

În această atmosferă de relativă confuzie apare Teosofia, care oferă o viziune consistentă a lumii, diferită de știință și religie.

Tot ceea ce putem vedea cu ochii spirituali este păstrat în cărțile sfinte ale diferitelor religii.

Teosofia doar redă umanității ceea ce părea a fi pierdut.

Important de reținut

Teosofia înseamnă înțelepciunea divină (Theos - zeitate, Dumnezeu și Gr. Sophia - înțelepciune), ca și înțelepciunea pe care o aveau zeii.

Teosofia este un set de adevăruri eterne la baza tuturor religiilor.

Secolul XIX a fost martorul unei expansiuni a spiritualismului, mai ales în SUA.

Doi „Mahatma” trimit, între 1880 și 1884 mai multe scrisori lui Alfred P. Sinnett, editor al celui mai important ziar anglo-indian, „The Pioneer”, celebrele Mahatma Letters.

Teosofia este veche cât lumea pe care o știm sau o bănuim. De aceea, Teosofia este numită și „Înțelepciunea Antică”.

Teosofia este adevărul aflat la baza tuturor religiilor, Gnoza creștinilor, Sufismul musulmanilor sau Brahma- Vidya a hindușilor.

Teosofia are două principii de bază: imanența lui Dumnezeu și, ca un corolar la acest adevăr suprem, fraternitatea și solidaritatea umană.

Termenul „Teosofie” este menționat în Neo-Platonism, de Porphy din Tyr, în De Abstinencia (4.9), care se referă la Teosofia greacă și caldeeană.

Contesa Helena Blavatsky (Contesa Blavatsky, HP Blavatsky sau HPB), este una dintre fondatoarele Societății Teosofice.

¹ Blavatsky, H.P., *The Key to Theosophy*, London, 1889, p.1

² Gnosis (gnosis – Cunoaștere, gr.) cunoașterea spirituală, o iluminare mistică care să permită eliberarea de constrângerile existenței pe pământ.

³ Sufismul este o tradiție mistică în Islam, o religie a inimii, cu școală esoterică, o tradiție care merge înapoi la cele mai vechi timpuri.

⁴ În filosofia hindu, Vidya înseamnă cunoaștere spirituală sau cunoașterea sufletului, referindu-se la cele șase școli filosofice: *Nyaya, Yoga, Vaisheshika, Samkhya, Purvamimamsa and Uttaramimamsa*.

⁵ Porphyry (234 – 305 ?), neoplatonician, filosof, discipol al lui Plotin, care a spus că creștinismul impune un concept absurd despre divinitate.

⁶ Pseudo-Dionysius, cunoscut și sub numele *Pseudo-Denys*, teolog creștin și filosof în secolele V-VI, autorul setului de lucrări denumit în mod obișnuit ca *Corpus areopagiticum* sau *Corpus Dionysiacum*. Lucrările sale mistice, puternic influențat de neoplatonism.

⁷ Origen (cca. 185 - cca. 254), savant și teolog creștin timpuriu, născut în Alexandria. Unul dintre Părinții Bisericii. Niciodată canonizat ca sfânt, deoarece unele dintre învățăturile sale contrazic în mod direct pe Apostoli.

⁸ Paracelsus (*Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim*, 1493 –1541), Paracelsus (*Philippus Aureolus Theophrastus Bombastus von Hohenheim*, 1493 -1541), medic elvețian al Renașterii germane, botanist, alchimist, astrolog, și ocultist general. Paracelsus a respins filosofia lui Aristotel, dar a acceptat conceptul celor patru elemente ca apa, aer, foc și pământ.

⁹ Heinrich Cornelius Agrippa von Nettesheim (1486 –1535), magician german, scriitor ocult, teolog, astrolog și alchimist. În cartea sa *Declamatio de nobilitate et praecellentia foeminae sexus*, 1529, el rostește superioritatea teologică și morală a femeilor, iar în *De occulta philosophia libri tres* (Paris, 1531), a susținut o viziune sintetică a magiei prin care lumea naturală combinată cu cerescul și divinul.

¹⁰ Jakob Böhlme (1575 – 1624), mistic creștin german și teolog. Considerat un gânditor original în tradiția luterană.

¹¹ *Collected Writings Volume II*, 137/8

¹² Mme. H. P. Blavatsky, 'THE SCIENCE OF MAGIC, Proofs of its Existence — Mediums in Ancient Times, Etc., Etc.', *Spiritual Scientist*, Boston, Vol. III, October 14, 1875, pp. 64-5

¹³ *The Mahatma Letters to A.P. Sinnett*, o carte publicată în 1923 de către A. Trevor Barker, o colecție de scrisori din 1880 până în 1884, trimise lui A. P. Sinnett de Koot Hoomi (master K. H.) și Morya. Importanța acestor scrisori este legată de întrebările legate de Cosmos și Ierarhia Spirituală. Originalele se află la British Museum din 1939.

¹⁴ Master K. H., (Koot Hoomi sau Kuthumi) este unul dintre maeștri, (Mahatmas) care au inspirat fondarea Societății Teosofice.

¹⁵ „Mahatma” în sanscrită înseamnă "marele suflet" sau "venerabil".

¹⁶ Walter William Rouse Ball, *Histoire des mathématiques*, Paris, Librairie Scientifique A. Hermann, 1906, p.104-105

ȘTIINȚE OCULTE

„În învățăturile esoterice, cele mai transcendente concepții ale Universului și mistere, ca și cele mai (aparent) materialiste speculații se găsesc reconciliate, deoarece aceste științe îmbrățișează întregul domeniu al evoluției de la Spirit la materie.”

-- H.P. Blavatsky, *Doctrina Secretă*, Vol. I, p. 610

Științele oculte nu sunt, cum sunt descrise în Enciclopedia, „acele științe imaginare ale Evului Mediu care sunt legate de acțiunea presupusă sau influența calităților oculte sau a puterilor supranaturale, ca alchimia, magia, necromanția și astrologia,” pentru că sunt științe reale, actuale și foarte periculoase. Ele propovăduiesc puterea secretă a lucrurilor din Natură, dezvoltând și cultivând puterile ascunse „latente în om,” dându-i avantaje extraordinare asupra oamenilor ignoranți.¹

Unul dintre primele semne că știința poate confirma ceea ce știința ocultă deja spusese, este descoperirea elementului radiu cam când apare și *Doctrina Secretă*. Trebuie să amintim că alchimiștii din Evul Mediu vorbeau deja de transmutația elementelor.

Care este diferența dintre ocultism și Teosofie, prin ce se distinge un ocultist de un teosof, acestea sunt lucruri pe care le putem găsi într-o altă carte a HP Blavatsky, *Cheia Teosofiei*:

Un om poate fi cu adevărat un bun teosof, înăuntrul sau în afara Societății, fără a fi în nici un fel un ocultist. Dar nimeni nu poate fi un adevărat ocultist fără a fi un adevărat teosof; altfel nu ar fi decât un simplu magician negru, fie conștient, fie inconștient.²

Probabil că știm ce este știința clasică, dar ce poate fi cea ocultă?

Doar privind la numele său, ne pare a fi ceva magic. Iar acest lucru, pentru mulți dintre noi, nu constituie cine știe motiv de încredere, vorbind eufemistic.

Să vedem ce spune HP Blavatsky despre acest lucru:

Știința secretelor naturii — fizice și psihice, mentale și spirituale; numite Științe Hermetice și Esoterice. În Vest, poate fi numită Kabbala; în Est, misticism, magie, și filosofie Yoga.³

Ca să înțelegem că există adevăr și dincolo de ceea ce omul aude, vede, miroase, gustă sau simte ne trebuie ceva mai mult decât o minte deschisă. Ar trebui să fim pregătiți să acceptăm că nu putem înțelege tot ceea ce ne prezintă știința ocultă, și acest lucru poate fi greu.

Pare cam ciudat și parcă neștiințific să vorbești de ceva ce practic nu există pentru om. Pentru că, la urma urmei, ceea ce omul nu vede și aude aparent nu există.

Omul, cu o capacitate relativ limitată de înțelegere, nu poate în mod normal percepe sau atinge lumi mai înalte decât cea fizică în care trăiește. Mai mult, există lumi pe care nici nu le poate concepe!

Există o rațiune pentru aceste limitări. Cum ar fi să percepi sunete dincolo de gama de 20-20.000Hz, să trăiești într-o furtună de sunete. La fel, omul nu vede în infraroșu, dar asta nu-i afectează existența în lumea fizică.

Experiența noastră de zi cu zi ne demonstrează că există o realitate și dincolo de lumea umană, dacă putem spune așa. Sunt sunete pe care le pot auzi doar câinii. La fel, există lumină pe care ochiul uman o poate vedea doar cu tehnologii de vedere de noapte.

Și tot așa, exemplele pot dovedi că omul nu e chiar așa de similar cu Creatorul, fiind limitat în capacitate și înțelegere. Există și ceva speranțe, totuși... puterea umană de înțelegere poate fi crescută, dar acest lucru nu poate fi făcut decât prin mijloace spirituale, prin meditație și concentrare.

Salvarea aparențelor

Există în ultimul timp o dezbatere în filozofie între așa-numiții realiști și anti-realiști despre țelul științei, mai exact a celei clasice.

În primul rând, lucrurile sunt foarte dificil, dacă nu imposibil de clarificat, datorită liniei fine de demarcație dintre știința clasică și cea ocultă. Să vorbești despre cuarci și să ți-i imaginezi e ca și cum ai vorbi de Dumnezeu. Această situație s-ar putea schimba în viitor, dar acum,

nimeni nu poate spune, „da, am văzut niște cuarci, sunt tare simpatici, foarte normali!”

Mai mult decât asta, avem această discuție despre ce face, de fapt, știința. Are de gând să ne ofere răspunsuri, diferite din când în când, sau țelul științei este găsirea adevărului?

Sunt două opțiuni aici.

Una are de-a face cu așteptările noastre precum că știința ne-ar aduce o poveste adevărată despre orice fenomen. Aceasta înseamnă a găsi Adevărul. Cealaltă, care e mai ciudată, cel puțin așa mi se pare mie, ar fi că știința pur și simplu are ca țel să ne ofere o descriere exactă și o analiză a oricărui fenomen experimental. Aceasta se numește „salvarea fenomenului”.

Și aceasta este o practică veche, de vreme ce Ptolemeu presupunea că planetele se mișcă de-a lungul epiciclorilor, de exemplu, chiar dacă știa că aceasta nu este în mod necesar o descriere adevărată.

Pe scurt, el doar încerca să salveze aparențele, salvând fenomenul.

Ideea „salvării fenomenului” vine de la cartea publicată la începutul secolului XX de filosoful francez *Pierre Duhem*. El dă exemplul lui Copernic, care fusese influențat de Cicero:

Sub influența acestei sugestii, am început să mă gândesc singur la mișcarea Pământului. Părea o noțiune absurdă. Mai știu că predecesorului meu i s-a dat libertatea de a-și imagina tot felul de cercuri active pentru a salva fenomenele cerești. De aceea, m-am gândit c-aș avea dreptul de a experimenta la fel, aș avea dreptul la încercarea de a vedea

dacă, prin atribuirea unei anumite mișcări Pământului, aș putea fi în stare să găsesc demonstrații mai solide ale revoluțiilor sferelor cerești decât acelea lăsate de predecesorii mei.⁴

Și, doar ca să vedem unde-a ajuns dezbaterea aceasta, să vedem ce spune despre acest lucru filosoful *Bas Van Frassen*, inventatorul „empiricismului constructiv”:

Rolul științei este acela de a crea teorii care sunt folositoare în producerea unor previziuni în lumea observabilă.⁵

După părerea sa, știința nu trebuie să fie adevărată.

Iar scopul științei este pur și simplu acela de a ne oferi teorii care sunt adecvate empiric.

De ce sunt științele oculte diferite?

~~~~~

Aceste științe sunt, și au fost de mult timp, ascunse vulgarului, pentru foarte bunul motiv că nu vor fi niciodată apreciate de clasele educate egoiste, care ar da o folosință spre profitul lor, și astfel ar schimba știința Divină în magie neagră, nici către needucați, care nu le-ar înțelege.⁶

~~~~~

Ceea ce-ar putea fi neobișnuit, poate, de la bun început, este limbajul, deoarece cel ocult este cu adevărat cumva dificil de înțeles pentru cel neinițiat. Pe de altă parte, nici limbajul folosit în lucrările științifice clasice nu poate fi imediat înțeles de oricine.

Mesajul științelor oculte este unul ermetic și H.P.B. explică folosirea sa, cumva simbolic, „*accesibil doar celor ce sunt profund versați în alegoria orientală și frazeologia sa în mod special obscură*”⁷:

La urma urmei, „jargonul” nostru este o necesitate dublă — (a) pentru a descrie clar acele fapte celui care este versat în terminologia ocultă; și (b) pentru a le ascunde profanului.⁸

Rudolf Steiner⁹, care a părăsit *Societatea Teosofică* spre a forma *Societatea Antroposofică*, a publicat multe cărți despre științele oculte. Într-una dintre aceste cărți, *Die Geheimwissenschaft Im Umriss*¹⁰, publicată în 1910, Steiner spune scurt „*Știința Ocultă este antiteza Științei Naturale*”.¹¹

[...] Știința ocultă [...] este folosită pentru conținutul acestei cărți. Acest termen poate trezi în diverși indivizi din zilele noastre sentimente de cel mai contrar caracter. Pentru mulți, are ceva respingător; trezește derâdere, zâmbete de milă, poate dispreț.

Acești oameni își imaginează că acest mod de gândire astfel desemnat poate fi bazat doar pe visare leneșă, fantastică, care stă în spatele unei asemenea „presupuse” științe care poate doar ascunde impulsul de a reinnoi tot felul de superstiții care sunt evitate în mod corespunzător de către cei care înțeleg „adevăratele metode științifice” și „purul demers intelectual.”¹²

Revenind la cartea de bază a Teosofiei, *Doctrina Secretă*, am putea sublinia că însăși H.P.B. pune accentul pe faptul că, în principiu, nu există un conflict real între cele două științe, ocultă și exactă, așa cum o numește ea:

„Numai atunci când exponenții ardenti, trecând peste limitele fenomenelor observate în scopul de penetra arcelele Ființei, încearcă să smulgă formarea Kosmosului și forțelor sale vii din Spirit, și atribuie totul materiei oarbe, ocultității susțin dreptul de a contesta și repune în discuție teoriile lor.”¹³

Chiar și cei mai importanți oameni de știință din fizică, mai ales din cea cuantică,

ca Max Planck, recunosc imposibilitatea cunoașterii fenomenului sau procesului din care faci parte.

Acesta este problema observatorului, care poate fi un om ce urmărește un eveniment, și care, doar prin observare, influențează fenomenul!

Așa cum este mai departe precizat în *Doctrina Secretă* această „știință exactă” are în mod clar limitările sale în capacitatea de a descoperi secretele Universului:

Știința nu poate, chiar prin natura lucrurilor, să dezvăluie misterul Universului din jurul nostru. Știința poate, e adevărat, să strângă, să clasifice și să generalizeze asupra fenomenelor; dar ocultistul, argumentând pe baza datele metafizice admise, declară că exploratorul îndrăzneț, care poate proba cele mai tainice secrete ale Naturii, trebuie să transcendă limitările înguste ale simțurilor, și să transfere conștiința sa în regiunea noumenală și sfera cauzelor primare.

Pentru a face asta, trebuie să dezvolte calități care sunt somnolente – salvate în câteva rare și excepționale cazuri -- în constituția mlădițelor prezentei noastre Rasă-Rădăcină, a Cincea, în Europa și America.¹⁴

Teosofie și știință

Teosofia, spre deosebire de alte școli sau sisteme de gândire, cum ar fi *Zen*, de exemplu, nu e doar una dintre căile spre Sinele Interior, drept care se potrivește oricui, în orice cultură ar trăi. Ea vorbește despre ceea ce e dincolo de realitatea fizică, despre planuri, despre ființe invizibile ochiului fizic, intrând aparent în conflict cu știința clasică.

Teosofia nu se poate afla într-o situație atât de rea cum este cea a Atotputernicei Biserici când se descoperă fără drept de tăgadă că a răspândit idei false. Cât de mult au suferit oamenii de știință care au

spus că Pământul nu e plat și se învârtă în jurul Soarelui, nu vice-versa, doar Copernic sau Galilei ar putea ști.

Învățăturile teosofice, spre deosebire de cele creștine, formează o tradiție care tratează lumea în mod natural, nu doar pe cea fizică, dar și pe cele superioare de asemenea: cea astrală și mentală, printre altele. Aceste învățături nu se opresc la anumite concepte morale. A propovădui doar concepte morale nu e de condamnat în sine, dar e insuficient spre a crea o imagine coerentă a Universului.

Știința clasică are abilitatea de a folosi cu ușurință descoperiri dintr-un anumit domeniu într-unul complet diferit. Descoperirile mecanicii cuantice au permis o mai bună înțelegere a originii Universului.

Mai mult, ceea ce face știința este predictibil, controlabil și repetabil. O societate bazată pe rezultatele cercetării științifice este în mod clar pragmatică, efectivă, acționând predictibil și așa cum este de așteptat.

Multe teorii științifice sunt mai mult presupuneri care, într-un final, pot sau nu să fie confirmate. Numai faptul că apar mereu noi teorii ne oferă ideea fragilității celor vechi, indicând perfect predictibil, adică științific, că acele teorii pot fi mereu aruncate în lada de gunoi a istoriei.

Marele fizician Max Planck, laureat al Premiului Nobel, spunea în deplină cunoștință de cauză:

Un adevăr științific nu triumfă convingând oponentii săi și făcându-i să vadă lumina, ci mai degrabă deoarece ei mor până la urmă și crește o nouă generație familiară cu el.¹⁵

Spre deosebire de aceste descoperiri științifice, adevărurile teosofice rămân la fel de mii de ani și, atenție, din când în când, știința vine să le confirme. Când n-o face, putem spune că o poziție comună nu a fost atinsă datorită progresului insuficient al științei clasice.

Chiar dacă pare că știința a ajuns suficient de departe pentru a confirma adevăruri teosofice de mii de ani, totuși, știința clasică pune

accent pe materie, neglijând progresul spiritual, și acest lucru nu ajută la progresul mai rapid.

Puțini oameni de știință au curajul să spună lucrurilor pe nume, cum o face Max Planck, când este vorba de probleme legate de forța care stă în spatele a ceea ce numim sisteme fizice, materiale:

Ca un om care și-a dedicat toată viața științei cele mai clare, studiului materiei, pot să vă spun, ca rezultat al cercetării mele despre atomi:

Nu există materie ca atare.

Toată materia își are originea și există numai în virtutea unei forțe care aduce particula unui atom la vibrații și menține acest extrem de mic sistem al atomului laolaltă.

Noi trebuie să presupunem în spatele acestei forțe existența unei minți conștiente și inteligente.

Această minte este matricea întregii materii.¹⁶